

تفکر سیستمی؛ زیربنای رهبری سازمان

Systems Thinking

Organizational Leadership Infrastructure

با پیشگفتاری از

دکتر آذر صائمیان

دکتر جواد فقیهی پور

دکتر میثم کشاورز

سرشناسه: فقیهی‌پور، جواد، ۱۳۶۱

عنوان و نام پدیدآور: تفکر سیستمی؛ زیربنای رهبری سازمان = *Systems Thinking, Organizational Leadership Infrastructure* / جواد فقیهی‌پور، میثم کشاورز؛ با پیشگفتاری از آذر صائمان؛ با همکاری انجمن مدیریت ایران و اتحادیه انجمن‌های علمی، فناوری، نوآوری و تجاری‌سازی

مشخصات نشر: تهران: دارالفنون، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۱۸۶ ص: مصور، جدول، نمودار

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۵۲-۰۸-۸ / ۲۹۷۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: مهندسی سیستم‌ها

موضوع: *Systems Engineering*

شناسه اف: ۱۳۵۸: کت، رز، میثم،

شناسه افزود: صائمان، آذر، ۱۳۳۶، مقدمه‌نویس

شناسه افزوده: انجمن مدیریت ایران

شناسه افزوده: اتحادیه انجمن‌های علمی، فناوری، نوآوری و تجاری‌سازی

رده‌بندی کنگره: ۱۶۸

رده‌بندی دیویی: ۰۰۱۱۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۶۰۰۰

نام کتاب: تفکر سیستمی؛ زیربنای رهبری سازمان

با پیشگفتاری از: دکتر آذر صائمان

مولفین: دکتر جواد فقیهی‌پور - دکتر میثم کشاورز

با همکاری: انجمن مدیریت ایران و اتحادیه انجمن‌های علمی، فناوری، نوآوری و تجاری‌سازی

ناشر: دارالفنون

مدیر هنری: فرزانه دلبری

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۵۲-۰۸-۸

نوبت چاپ: اول - آبان ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۹۷۰۰ تومان

✽ حق چاپ این اثر، برای مولفین محفوظ است ✽

✽ دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، انتشارات دارالفنون ✽

www.DFNashr.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار ۵

فصل اول: ریشه‌های تفکر سیستمی

نگرش.....	۱
ذهنیت.....	۱
باور.....	۲
فکر.....	۲
تفکر.....	۲
طرز تفکر.....	۳
سبک تفکر.....	۴
سیستم.....	۷
منابع و مآخذ فصل.....	۱۰

فصل دوم: ریف تفکر سیستمی

تفکر خطی.....	۱۱
تفکر استراتژیک.....	۱۳
تفکر سیستمی.....	۱۷
ارتباط تفکر خطی و تفکر سیستمی.....	۲۱
تغییر از تفکر خطی به تفکر سیستمی.....	۲۳
منابع و مآخذ فصل.....	۲۸

فصل سوم: ماهیت تفکر سیستمی

مفهوم تفکر سیستمی.....	۳۱
اهمیت تفکر سیستمی.....	۳۳
جوهره تفکر سیستمی.....	۳۴
ماهیت تفکر سیستمی.....	۳۷
بینش‌های تئوری تفکر سیستمی در رهبری.....	۴۰

۴۱	تفکر سیستمی به عنوان شایستگی هوش شناختی
۴۴	منابع و مآخذ فصل

فصل چهارم: مفاهیم تفکر سیستمی

۴۷	تفکر سیستمی فردی
۵۱	عناصر تفکر سیستمی
۵۱	فرآیند تفکر سیستمی
۵۲	جنبه‌های تفکر سیستمی
۵۴	دامنه‌های اساسی تفکر سیستمی
۶۷	مزایای تفکر سیستمی
۶۹	چالش‌های تفکر سیستمی
۷۰	مؤلفه‌های صلاحیت تفکر سیستمی
۷۰	سطوح فهم در تفکر سیستمی
۷۴	منابع و مآخذ فصل

فصل پنجم: مباحث تفکر سیستمی

۷۷	اهداف ضمنی در تفکر سیستمی
۷۹	نگرش کوتاه مدت؛ آفت تفکر سیستمی
۸۰	چند ریشه‌ای بودن مسائل در تفکر سیستمی
۸۳	تفکیک رابطه علت و معلولی از همبستگی در تفکر سیستمی
۸۴	رفتار خلاف شهود در تفکر سیستمی
۸۸	عدم سرزنش شرایط محیطی در تفکر سیستمی
۹۰	تفکر سیستمی بازخوردی
۹۲	نقاط اهرمی و اثر پروانه‌ای در تفکر سیستمی
۹۵	پارادوکس ایکاروس در تفکر سیستمی
۹۶	اصل تضاد تفکر سیستمی
۹۸	عارضه خستگی تصمیم در تفکر سیستمی
۱۰۲	منابع و مآخذ فصل

فصل ششم: پایه‌های تفکر سیستمی

۱۰۳	چارچوب‌هایی برای تفکر سیستمی
۱۰۴	هفت اصل تفکر مؤثر گلب
۱۰۵	تفکر سیستمی؛ مهمترین فرمان سنگه

۱۰۶	قوانین تفکر سیستمی سنگه
۱۱۲	بایه‌های تفکر سیستمی
۱۱۹	آموزش مهارت‌های تفکر سیستمی
۱۱۹	منابع و مآخذ فصل

فصل هفتم: ابزارهای تفکر سیستمی

۱۲۱	بیانیه ۱۸ کلمه‌ای
۱۲۳	مدل مفهومی
۱۲۸	دیاگرام گرافیکی عملکرد
۱۳۰	حلقه‌های علت و معلولی (حلقه‌های علیت)
۱۳۳	ابزارهای علت و معلولی تفکر سیستمی
۱۳۶	منابع و مآخذ فصل

فصل هشتم: آرکناپ‌های سیستمی

۱۳۷	آرکناپ
۱۳۹	آرکناپ‌های سیستمی
۱۳۹	انواع آرکناپ‌های سیستمی
۱۵۶	منابع و مآخذ فصل

فصل نهم: تفکر سیستمی در عمل

۱۵۷	تفکر سیستمی؛ ابزار رشد شخصی
۱۵۹	تفکر سیستمی؛ ابزار اصلاح باورهای غیرمنطقی مدیران
۱۶۱	گام‌های سیستمی اندیشیدن در سازمان
۱۶۳	نکات مهم در پیاده‌سازی تفکر سیستمی
۱۶۴	گام‌های پیاده‌سازی تفکر سیستمی
۱۶۵	دلایل کم‌توجهی مدیران به تفکر سیستمی
۱۶۵	موانع پیاده‌سازی تفکر سیستمی
۱۷۰	اصول کار تیمی مبتنی بر تفکر سیستمی
۱۷۳	تفکر سیستمی از دیدگاه راسل ایکاف
۱۷۴	منابع و مآخذ فصل
۱۷۵	منابع و مآخذ

«ژرفاندیشی در تفکر سیستمی»

تفکر سیستمی یکی از حوزه‌های علمی پویاشناسی سیستم است که می‌تواند شیوه تفکر به موضوعات را با توجه به آشفتگی‌های محیطی و سرعت تغییرات پدیده‌ها بهبود دهد. اولین بار تفکر سیستمی توسط جی‌فارستر استاد دانشگاه MIT در سال ۱۹۵۶ مطرح شد. در این نوع تفکر نگرشی، تأکید بر درک همه ابعاد موضوعات و پدیده‌ها است به نوعی که با گردآوری اطلاعات و تحلیل آن‌ها بتوان نتایج بهتری به دست آورد. در تفکر سیستمی فهم هم‌زمان کل‌نگری و جزءنگری در تعاملی حیرت‌انگیز به درک بهتر الگوهای حاکم بر پدیده‌ها کمک می‌کند و با استفاده از مهارت‌های تفکر سیستمی می‌توان به رخدادهای پنهان و پیدای پدیده‌ها در روابط مستقیم و پیچیده محیطی نگاهی علمی و کاربردی داشت. به همین منظور بر مطالعه و تحقیق روی اصل، مبانی، کارکردها و روش‌های تفکر سیستمی بیش از پیش تأکید می‌شود، زیرا تفکر سیستمی میزان شناخت نگاه انسان را نسبت به پدیده‌ها به شدت ارتقا می‌دهد و تأثیر شگرفی بر ژرفاندیشی و تحلیل‌های علمی افراد دارد.

کتاب حاضر تلاش دارد تا ضمن معرفی سیستم و اجزای آن، الگوها، اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها و ... را به صورتی سیستمی و یکپارچه ارائه نماید. مطالعه این کتاب ارزشمند، ضمن افزایش مهارت‌های تفکر سیستمی می‌تواند به درک بهتر شرایط محیطی، درک الگوی ذهنی و رفتاری و بهبود عملکرد افراد با ایجاد تصویر کلان از پدیده‌ها کمک نماید تا درک روابط اجزا، یکدیگر و میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آنان حاصل و تحلیل‌ها و تصمیمات بهتری در مواجهه با پدیده‌ها بر مبنای داده‌ها اتخاذ شود.

دکتر آذر صائمیان

رئیس هیأت مدیره اتحادیه

انجمن‌های علمی، فناوری، نوآوری و تجاری‌سازی

آبانماه ۱۳۹۸